

בעלה, על מנת שאם ימות בעלה בחייה יזכה בהם הלוקח.

ולכאורה, אם הבעל כירש הוי, ואינו זוכה בנכסים עד שעת מיתה, הרי הלוקח קדם לו, ואף אם תמות האשה בחיי בעלה, לא ירשנה, אלא יזכה בהם הלוקח.

אבל, תקנו באושא, שאם מתה האשה בחיי בעלה, הבעל מוציא (197) את הנכסים מיד הלקוחות.

ומוכח, שהבעל נחשב כלוקח משעת הנישואין, ולא כירש. שאם לא כן, מדוע מוציא מיד הלקוחות? (198)

והא תנן, "אלו הן הנכסים שאין הרוזין לבעליהם הראשונים **ביובל: הכבורה והיורש את אשתו**". ומוכח שהבעל כירש הוא (196).

שאם נחשיבנו כלוקח משעת הנישואין, היה עליו להחזיר את הקרקע ביובל, ככל מקח וממכר החוזר ביובל.

אמר ליה רבא, והשתא דשלה, מי ידעינן שהבעל כירש?!

והרי אמר רבי יוסי ברבי חנינא, באושא התקינו: האשה שמכרה את נכסי המלוג שהכניסה לבעלה בשעת הנישואין על מנת שיאכל פירותיהם, ומכרתם האשה בחיי

הקרקע מחיים, רק על הפירות. ורק לאחר תקנת אושא התחדש שהבעל הוי לוקח כבר מחיים.

197. מלשון "מוציא", משמע, שהמכירה חלה, אלא שהבעל מוציא מיד הלקוחות. וצ"ב, הא אם מתה בחיי בעלה, לא חלה המכירה כלל? ועיין ברא"ש (כתובות נ א) שלשון "מוציא", לאו דוקא. ובר"ן (שם) כתב, דמוציא מהזכות שהיתה ללוקח אילו הבעל היה מת קודם לכן. אמנם הריטב"א (לעיל נ א) כתב, שמדובר במקרה שהבעל הסתלק מפירות הנכסים מחיים, ובכהאי גוונא מכירתה קיימת לפירות עד מותה. ואז הבעל אוכל פירות. ומבואר, שתקנת אושא קיימת אף במקום שאין הבעל אוכל פירות. ועיין בקצות החושן (קג ט) שהביא שיטת רש"י, שבמקום שאין הבעל אוכל פירות לא תקנו תקנת אושא. וע"ע באבני מילואים (צ יא).

198. צריך באור, שהרי לכאורה היה מקום לתרץ, דלעולם בעל כירש הוא, אלא דהוי יורש כבר משעת הנישואין, ולכן מוציא מיד הלקוחות?

196. לכאורה אין להוכיח משם אלא לאחר מיתת אשתו, אך שמא בחייה הוי כלוקח? ומתרץ הרשב"ם, שאם היה לוקח משעה שנישאת, אפילו לאחר מיתה לא נפקא מכלל מקח וממכר, ותחזור ביובל.

ובתוספות הקשו, שהרי מחיים אינו לוקח אלא לענין הפירות, ולא לענין הגוף, ואם כן, מדוע לאחר מותה לא ירש את הגוף? וכתבו, שאכן הראיה היא רק לאחר מחיתה, אך כיון שרבין לא חילק בין מחיים לאחר מיתה, וחזינן דלאחר מיתה הוי כלוקח, ודאי אף מחיים לוקח הוא.

ובשיטה מקובצת כתב: לא מסתבר שלא אלמוהו חכמים כח הבעל מחיים מלאחר מיתה שירש מהתורה. וכיון שלאחר מיתה אינו אלא יורש, אף מחיים לא הוי אלא יורש בעלמא.

וליישב קושיית התוספות על הרשב"ם, עיין ש"ך (קג כ), שהוכיח שאם הבעל כלוקח, הוי לוקח למפרע על הגוף כבר משעת נישואין. ועיין שם. ובשיעורי הגר"ש רוזובסקי (קפד), מבאר, דהתוספות סבירא להו שכאן מדובר קודם שידענו מתקנת אושא, ואז ודאי שאינו לוקח על